

Wojciech Jerzy Has urodził się 1 kwietnia 1925 r. w Krakowie. Podczas niemieckiej okupacji studiował w Szkole Handlowej w Krakowie, a od 1943r. - w Szkole Przemysłu Artystycznego - zakonspirowanej Akademii Sztuk Pięknych. W 1945 r. podjął studia w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. W latach 1951-1956 pracował w Wytwórni Filmów Oświatowych w Łodzi. Od 1955 r. należał do Zespołu Autorów Filmowych „Syrena”.

20 stycznia 1958 r. zadebiutował psychologicznym dramatem „Pętla” na podstawie scenariusza, który napisał wspólnie z Markiem Hłaską. Główny bohater, Kuba (Gustaw Holoubek) zмага się z alkoholowym nałogiem. Reżyser „niezwykle sugestywnie odmalowuje na ekranie całą rozpiętość fizycznych i emocjonalnych napięć towarzyszących nałogowemu pijaństwu” - pisał biograf Hasa, Marcin Maron.

Rok później Has zrealizował „Pożegnania” i zdobył nagrodę krytyków FIPRESCI na festiwalu filmowym w Locarno. Scenariusz Has stworzył wspólnie ze Stanisławem Dygatem. W filmie zagrali m.in. Tadeusz Janczar i Bogumił Kobiela. Akcja filmu rozgrywała się w dwóch przełomowych momentach historii - tuż przed wybuchem II wojny światowej i na początku 1945 r.

W 1959 r. wyreżyserował „Wspólny pokój” oparty na motywach powieści obyczajowej Zbigniewa Uniłowskiego, a trzy lata później – „Złoto”, którego akcja toczyła się w kopalni odkrywkowej w Turoszowie.

11 stycznia 1963 r. odbyła się premiera wojennego dramatu psychologicznego „Jak być kochaną” według scenariusza Kazimierza Brandysa z Barbarą Krafftówną, Zbigniewem Cybulskim i Wiesławem Gołasem. Krytycy podkreślają, że w odróżnieniu od innych polskich reżyserów Has przedstawił wojenne traumy na zasadzie retrospekcji, wspomnień głównej bohaterki Felicji, która o sobie mówiła, była "siostrą samotnych i żoną owdowiałych”.

W 1964 r. Has zrealizował „Rękopis znaleziony w Saragossie”, ze Zbigniewem Cybulskim w roli głównej. Literackim pierwowzorem była powieść osiemnastowiecznego poety, Jana Potockiego. Po latach wybitni amerykańscy reżyserzy Martin Scorsese i Francis Ford Coppola wskazali, że film Hasa należy do ich ulubionych dzieł klasycznej, światowej kinematografii. „Tylko dwaj reżyserzy na świecie potrafili pokazać inny wymiar rzeczywistości: Federico Fellini oraz Wojciech Jerzy Has” - mówił Martin Scorsese. „Rękopis znaleziony w Saragossie” uhonorowany został Złotym Piórem - nagrodą Klubu Dziennikarzy Zagranicznych) podczas festiwalu w hiszpańskim San Sebastian. „Od strony widowiskowej „Rękopis...” jest najwybitniejszym osiągnięciem w dziejach naszego filmu” - pisał Zygmunt Kałużyński.

„Film ten, mimo zakazu władz komunistycznych, został wysłany przez reżysera do Cannes w puszkach z fałszywymi napisami. W konsekwencji Has dostał zakaz kręcenia filmów przez następne osiem lat” - podaje Muzeum Kinematografii.

Z 1968 roku pochodzi zrealizowana przez Hasa kinowa wersja „Lalki” z Mariuszem Dmochowskim i Beatą Tyszkiewicz w głównych rolach.

Kolejny film reżysera – „Sanatorium pod Klepsydrą” (1973) według Brunona Schulza, uhonorowany nagrodą jury na festiwalu w Cannes. W latach 80. zrealizował „Nciekawą historię” (1982), „Pismaka” (1984), „Osobisty pamiętnik grzesznika przez niego samego spisany” (1985) oraz „Niezwykłą podróż Baltazara Kobera” (1988).

Wojciech Has był wykładowcą łódzkiej Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera. W latach 1989-90 Has był dziekanem wydziału reżyserskiego. W latach 1990-96 pełnił funkcję rektora uczelni. Do grona jego studentów należeli m.in. Małgorzata Szumowska, Władysław Pasikowski i Jacek Bromski.

W 1998 r. został odznaczony Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski za osiągnięcia w działalności artystycznej i zasługi w pracy dydaktycznej.

Wojciech Jerzy Has zmarł 3 października 2000 w Uniwersyteckim Szpitalu Klinicznym nr 1 im. Norberta Barlickiego w Łodzi. Początkowo planowano jego pochowanie na cmentarzu Rakowickim w Krakowie, jednak ostatecznie ceremonia pogrzebowa odbyła się 10 października 2000 w alei zasłużonych na cmentarzu komunalnym na Dołach w Łodzi.

Źródło:

<https://dzieje.pl/wiadomosci/rezyser-wojciech-jerzy-has-jednym-z-patronow-2025-roku-ustanowionym-przez-senat-rp>

